

การศึกษาเปรียบเทียบความเชื่อทางดารเมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง

นางอากาศ โรจน์วรรณสินธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของ การศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรมหาบัณฑิต

ภาควิชาปรัชญา

บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

พ.ศ. ๒๕๒๖

ISBN 974-562-212-5

011134

i 1830316x

THE POLITICAL THOUGHTS OF CONFUCIUS AND MAO-TSE-TUNG: A COMPARATIVE
STUDY

Mrs. Aparkorn Rotwannasin

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts

Department of Philosophy

Graduate School

Chulalongkorn University

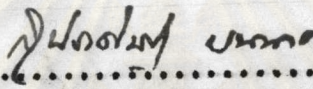
1983

หัวข้อวิทยานิพนธ์
โดย
ภาควิชา
อาจารย์ที่ปรึกษา

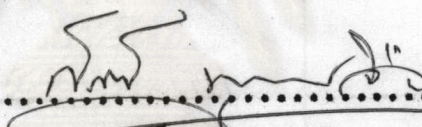
การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของขงจื๊อกับเหมาเจ๋อตง
นางอภากร โรจน์วรรณสินธุ์
ปรัชญา
รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกิกวิสิษฐ์

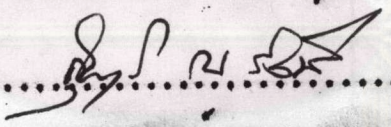

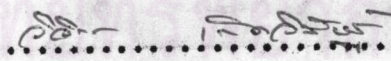
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

..... คณบดีบัณฑิตวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุประคิษฐ์ มุมนาค)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ กীরติ บุญเจือ)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สุนทร ณ รังษี)

..... กรรมการ
(รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกิกวิสิษฐ์)

ลิขสิทธิ์ของ บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หัวข้อวิทยานิพนธ์
ชื่อนิสิต
อาจารย์ที่ปรึกษา
ภาควิชา
ปีการศึกษา

การศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของชงจื่อกับเหมาเจ๋อตง
นางอากาศกร โรจนวรรณสินธุ์
รองศาสตราจารย์ วิจิตร เกิกวิสิษฐ์
ปรัชญา
๒๕๒๔

บทคัดย่อ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดทางการเมืองของชงจื่อกับเหมาเจ๋อตง การศึกษาที่จำกัดขอบเขตการเปรียบเทียบในปัญหาเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ อุดมการณ์ทางการเมือง อิทธิพลของชงจื่อที่มีต่อเหมาเจ๋อตง และความขัดแย้งเกี่ยวกับความคิดทางการเมืองระหว่างนักคิดทั้งสองในปัจจุบัน

ผลของการวิจัยนี้ ทำให้ทราบว่า ชงจื่อเน้นแนวความคิดเกี่ยวกับธรรมชาติของมนุษย์ว่า มนุษย์มีศักยภาพที่จะพัฒนาความดีในตัวเองให้บรรลุถึงความดีสูงสุดตามอุดมคติได้ด้วยการศึกษา และมนุษย์ก็สามารถใช้พลังคุณธรรมภายในตัวเอง เป็นเครื่องควบคุมการกระทำของตนได้ มนุษย์ในอุดมคติคือนักปราชญ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความรู้และความประพฤติดีงาม ความแตกต่างของนักปราชญ์ขึ้นกับความสามารถในการทำให้การปฏิบัติสอดคล้องกับความรู้ ดังนั้น คนดีจึง เป็นคนที่มีคุณธรรม ความคิดดังกล่าวนี้เองที่ทำให้ชงจื่อนิยมการปกครองโดยคุณธรรมมากกว่าการใช้กฎหมายบังคับ เมื่อคนดีมีคุณธรรมเป็นผู้ปกครอง ก็จะทำให้การปกครองโดยคุณธรรมนั้นสามารถดำเนินไปได้ด้วยดี อำนาจอธิปไตยในการปกครองเป็นอำนาจที่ได้รับมาจากโองการแห่งสวรรค์ ซึ่งหมายถึงเจตนารมณ์ของมวลชนนั่นเอง ถ้าผู้ปกครองเป็นเจตนารมณ์ของมวลชนโดยการปกครองอย่างกษัตริย์ทาสวรรค์ก็จะเรียกอำนาจกลับคืนโดยแสงออกฉานทางมวลชนด้วยการปฏิวัติ และผู้แทนของ

๑

สววรรคใหม่ที่ทรงไว้ซึ่งคุณธรรมก็จะได้รับอำนาจสืบต่อไป จุดหมายสูงสุดในทางการเมือง คือการบรรลุถึงสังคมในอุดมคติที่เรียกว่า "ค้ำถอง" ซึ่งเป็นสังคมที่ปราศจากชนชั้น ทรัพย์สินส่วนบุคคล รัฐหรือประเทศ โดยทุกคนทั่วโลกเป็นพี่น้องกัน

ส่วนแนวความคิดของ เหมา เจ๋อตง เป็นความคิดที่สืบทอดแนวความคิดมาร์กซ์ เอง เกลล์ เลนิน และสตาลิน เหมา เจ๋อตงมีทรรศนะว่าชนชั้นในสังคมเกิดขึ้นจากความขัดแย้งทางผลประโยชน์ระหว่างชนชั้นผู้ปกครองกับชนชั้นผู้ถูกปกครอง ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีวิวัตุนิยมวิภาษและวิวัตุนิยมประวัติศาสตร์ มนุษย์นั้นควรจะเรียนรู้โลกและชักเปลี่ยนโลก เพื่อให้บรรลุถึงสังคมในอุดมคติ คือสังคมคอมมิวนิสต์ แต่เนื่องจากสิ่งแวดล้อมในประเทศจีนต่างไปจากประเทศอื่น ๆ เหมา เจ๋อตง จึงปรับปรุงแนวความคิดบางประการแตกต่างไปจากความคิดดั้งเดิมของมาร์กซิสม์ เช่น การใช้ชาวนาเป็นฐานกำลังในการปฏิวัติสังคม ยุทธวิธีสังครามยืดเยื้อ การปฏิวัติสังคมสองลำดับขั้น คือการปฏิวัติประชาธิปไตย ทุนิยม และการปฏิวัติสังคมนิยม เหมา เจ๋อตงได้เน้นความสำคัญของจิตสำนึกทางการเมืองของประชาชน ซึ่งจะต้องกระตุ้นให้เกิดขึ้นโดยอาศัยการศึกษา และการศึกษาจะต้องเน้นการปฏิบัติที่มุ่งความเสียสละของบุคคลอย่างสุดชีวิต เพื่อพรรคคอมมิวนิสต์ ซึ่งมีจุดหมายสูงสุด คือสังคมที่ปราศจากชนชั้น รัฐ และทรัพย์สินส่วนตัว ที่เรียกว่า "สังคมคอมมิวนิสต์"

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคล้ายคลึง และความแตกต่างกันของทั้งสองทรรศนะ ทำให้พบว่ามีส่วนที่คล้ายคลึงกัน เช่น การพัฒนาธรรมชาติของมนุษย์ด้วยการศึกษา การควบคุมตนเองโดยใช้คุณธรรมที่ปลูกฝังขึ้นในตัวเอง การเน้นความเป็นมนุษยนิยม การปกครองแบบรวมอำนาจไว้ที่ศูนย์กลางและปกครองโดยตัวแทนทางการปกครอง และการมุ่งหวังบรรลุถึงสังคมที่สันติสุขในอุดมคติของลัทธิคอมมิวนิสต์ ลักษณะที่คล้ายคลึงกันนี้มีสาเหตุสำคัญคือ การได้รับอิทธิพลจากนักคิดของจีนในยุคโบราณเกี่ยวกับความเป็นมนุษยนิยม และการเน้นปรัชญาเชิงปฏิบัติ ที่นำมาใช้แก้ปัญหาอย่างไคลทั้งในค่านส่วนตัวและสังคมส่วนรวม

ส่วนความแตกต่างกันนั้น สามารถแยกออกได้เป็นสองประเด็น ประเด็นแรก เป็นความแตกต่างที่เกิดจากการกล่าวอ้างของฝ่ายเหมาเจ๋อตง ที่มีต่อขงจื้อ เช่นการ กล่าวว่ ขงจื้อนิยมการปกครองแบบเผด็จการ โดยอำนาจการปกครองอยู่ในมือของ กลุ่มชนชั้นสูงที่เป็นอภิสิทธิ์ชนเท่านั้น นอกจากนี้ก็มุ่งแต่ด้านทฤษฎีโดย ไม่มีการปฏิบัติอย่าง เอาจริง เอาจัง และเป็นนักอนุรักษ์นิยมที่รับมรดกทางประวัติศาสตร์มาโดย ไม่มีการเลือก สรรให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงในสังคม ในประเด็นที่กล่าวมาข้างต้นนี้ เมื่อ ได้ศึกษาด้วยความเป็นกลาง ก็พบว่า การปกครองของเหมาเจ๋อตงเองก็เป็นเผด็จการ เช่นเดียวกัน ทั้งนี้เพราะอำนาจสูงสุดในการปกครองอยู่ในมือของคณะกรรมการกลาง พรรคคอมมิวนิสต์จีน สมาชิกพรรคจะต้องปฏิบัติตามข้อกำหนดที่เหมาเจ๋อตงวางไว้ เช่น วินัยใหญ่สามข้อ และข้อควรระวังแปดประการ ซึ่งถือเป็นวินัยสำคัญสูงสุดของพรรค อีกประการหนึ่ง เหมาเจ๋อตงเองก็โดยยอมรับความสำคัญของประวัติศาสตร์จีน และรับมรดก ทางประวัติศาสตร์มาหลายประการ เช่น ลัทธิขงจื้อที่ถือว่าจีนเป็นประเทศที่ยิ่งใหญ่ที่สุด และเป็นศูนย์กลางของอารยธรรม และลัทธิขงจื้อผู้นำ ซึ่งมีผลทำให้เหมาเจ๋อตงมีความ ยิ่งใหญ่ดูเจ้เทพเจ้าของจีนองค์หนึ่ง เท่าที่ได้ศึกษาคั้งที่กล่าวมาแล้วนี้พอสรุปได้ว่า การ กล่าวอ้างโดยฝ่ายเหมาเจ๋อตงถึง เรื่องความแตกต่างจากขงจื้อนั้น นับว่าไม่ได้ให้ความ ยุติธรรมต่อขงจื้อเพราะไม่เปิดโอกาสให้พวกนิยมขงจื้ออธิบายหรือชี้เหตุผลโต้ตอบได้

ประเด็นที่สอง เป็นเรื่องเกี่ยวกับความแตกต่างที่เกิดจากกาลและเทศะ เนื่องจากขงจื้อและเหมาเจ๋อตง มีชีวิตอยู่ในยุคสมัยและสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ต่างกัน ความคิดของทั้งสองท่านจึงต่างกัน ไปด้วย ดังนั้น จึงไม่อาจจะแบ่งแยกความแตกต่าง ระหว่างความคิดของนักคิดทั้งสอง ได้อย่าง เด็ดขาด

กล่าวโดยสรุป ความแตกต่างทางความคิดของท่านทั้งสองจึงมิใช่เป็นความ แตกต่างกันทั้งหมดอย่างสิ้นเชิง แต่เป็นเพียงความแตกต่างในรายละเอียดของวิธีการ ปฏิบัติที่จะบรรลุถึงเป้าหมายอันเดียวกัน คือขงจื้อเน้นการปฏิรูปด้วยความประณีตระมัด ระวังกลมกลืน ส่วนเหมาเจ๋อตงเน้นถึงชัยชนะที่ได้มาจากการปฏิวัติอย่าง เด็ดขาด แต่ ทั้งสองฝ่ายก็มุ่งสู่สังคมที่สันติสุข เช่นเดียวกัน

Thesis Title The Political Thoughts of Confucius and Mao-Tse-Tung : A Comparative Study

Name Mrs. Aparkorn Rotwannasin

Thesis Adviser Associate Professor Vichitr Kerdvisit

Department Philosophy

Academic Year 1982

ABSTRACT

The Objective of this disertation is to compare Confucius's political thoughts with that of Mao-Tse Tung; the scope of discussions is focused on the problem of Human Nature, Political Ideology, the influence of ancient thinkers on Mao and the conflict of Political thoughts between the two.

The result of this research has revealed that Confucius emphasized on human nature that man has in himself the potentiality to develop goodness to the level of ideal morality through education. Man can also utilize this inherent moral force to control his conducts. The Ideal man is nothing but the scholar who has both knowledge and good conducts. The differences in scholars are based on their abilities in harmonizing conducts with knowledges. So the good man is the moralistic person. It is his thoughts that

make him prefer moral government to the juridical one. With a good man as the ruler, the governmental activities would be going on smoothly and hopefully. The political power in government is to obtain from the Heaven order, that is, the will of the mass. If the ruler governs the people brutally and against the will of the mass, the Heaven, through the mass, would withdraw the given power by way of revolution; the new moral ruler would replace the old one. The highest aim in the government is to reach the ideal society call "TA-TUNG" which is the classless society, without personal properties and states. All men are brothers.

As for Mao, he succeeded his thoughts to Marx, Engels, Lenin and Stalin. Mao advocates the view that the class society is the result of the conflicts between the class of the exploiters and that of the exploited. This is in line with dialectical and historical materialism. Man should know the world in order to change it for the sake of ideal society, that is, the communist society. However, because the conditions in China were different from other countries, Mao adopted and adapted the original Marxism properly, for instance, to base on the peasants as the revolutionary power, to use the Protracted War and two stages of social Revolution: Democratic Revolution of Capitalism and Revolution of Socialism. Mao lays emphasis on the importance of political consciousness of the people which can be aroused through education and also education must be emphasized on practice with whole-hearted

01

devotion to the Communist Party, the highest aim of which is the classless society. This is nothing but the so-called communist society within which no state and no private property are allowed to exist.

The analytic comparison of these two views reveals that some aspects are similar, for instance, to develop human nature through education, to control oneself by way of morality developed in oneself, the emphasis on humanism, the centralized government and the Political system governed by representatives and the hopeful dreams for the peaceful society according to the Communist ideal. These similarities are due to the influences of ancient Chinese thinkers who advocated humanism and pragmatism as the best way for solving effectively the various problems both personal and social.

But the differences between the two can be separated into two points: firstly, the point of difference claimed by the Maoist followers against Confucianists, for instance, they say that Confucianists adhere to dictatorship according to which only the upper class keeps a firm hand on the political power. Furthermore, Confucianists adhere to more theory than practising it earnestly and also they are conservative who succeeds to various historical heritages without selection proper to the real conditions of the society. According to this point as mentioned above, if studying justly, it is found that also the government-system of Mao is of dictatorship. This is because the central committee of Communist

Q

Party still keeps a firm hand on political power and the members of the Communist Party must strictly put into practice the Important Three Rules together with the Eight Rules of Caution as the highest Rules of the Party. Again Mao also derived many important things from Chinese history and historical heritages viz Nationalism, which adheres to the greatness of the Chinese as the centre of world civilization and Heroism, the result of which Mao himself is pictured as a godlike person. As far as this research is concerned, suffice it to say that Mao and Maoists charge unjustly Confucianists with their views different from Confucianism. This is because no occasion is opened for them to clear their views as such.

Secondly, it concerns the differences of time and space. This is because Confucius and Mao live their lives different in time and social conditions. Their thoughts are different too. So it is impossible to make all their views different from each other.

To sum up : the differences in thoughts between the two are not different altogether. But it is only the differences in detail due to the practical ways leading to the same target, that is, Confucius emphasizes on reformation, harmonization, whereas Mao emphasizes on revolution. Both have the same objective, viz the peaceful and happy society.

กิติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอกราบขอบพระคุณคณาจารย์ในแผนกวิชาปรัชญาทุกท่านที่ประสิทธิ์ประสาทความรู้ทางคานปรัชญา วิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลงด้วยความช่วยเหลือและคำแนะนำที่เป็นประโยชน์ของรองศาสตราจารย์ วิจิตร เกกวิสิษฐ์ ซึ่งเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ควบคุมการวิจัย และเป็นผู้ให้ความรู้เรื่องปรัชญาจีนแก่ผู้วิจัยเป็นอย่างมาก ทั้งยังได้กรุณาช่วยตรวจแก้สำนวนและความผิดพลาดต่าง ๆ ของวิทยานิพนธ์ฉบับนี้มาโดยตลอด จึงขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูงต่อท่านไว้ ณ ที่นี้

นอกจากนี้ ผู้เขียนต้องขอกราบขอบคุณผู้ที่เกี่ยวข้องช่วยเหลือในงานครั้งนี้หลายท่านที่ได้ช่วยให้วิทยานิพนธ์สำเร็จลงด้วยดี ดังมีรายนามต่อไปนี้

พระธรรมมหาวิราษุวัตร ท่านเจ้าอาวาสวัดไทยพุทธคยา ประเทศอินเดีย ที่ได้กรุณาจัดส่งหนังสือทางปรัชญาประกอบการเขียนวิทยานิพนธ์

นายแพทย์ ชัยสิทธิ์ ชารากุล ผู้อำนวยการโรงพยาบาลสระปากเกล้า จันทบุรี ที่ได้กรุณาจัดซื้อหนังสือสรนิพนธ์ เหมามาแจกในระหว่างที่ท่านไปปฏิบัติงานที่ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนจีน ซึ่งได้ใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการวิจัย

อาจารย์ สมนึก บุญจิต หัวหน้าภาควิชาปรัชญา และศาสนา วิทยาลัยครูจันทบุรี ที่กรุณาให้ยืมหนังสือประกอบการค้นคว้า และช่วยแบ่งเบาภาระค่านางานสธมนปรัชญาของผู้เขียนอย่างมาก

อาจารย์ ปรีชา ลีจรรยาเจริญ แห่งวิทยาลัยครูจันทบุรี ที่ได้กรุณาติดต่อเกี่ยวกับการดำเนินการวิทยานิพนธ์เป็นอย่างดี

อาจารย์ประสิทธิ์ ส่างเนตร อาจารย์สุเวธา สุพรรณไพบูลย์ อาจารย์เพลินพิศ
เนติธรรมกุล อาจารย์ปาริชาติ นนทกานันท์ อาจารย์วนิดา สนสุภาณุเวช อาจารย์
นิรมล ทัพเวช อาจารย์ สวัสดิ์ สุวรรณสังข์ คุณชนิษฐา มินวงษ์ คุณพัชรี ไชยชนะ
และคุณสรศักดิ์ โรจน์วรรณสินธุ์ ที่ได้ช่วยเหลือค่านการจัดหาหนังสือประกอบการค้นคว้า

คุณศิริวรรณ โอสดานนท์ ยอดปิยะมิตรของผู้นเขียน นับตั้งแต่สมัยที่เรียนร่วมกันใน
มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ผู้ซึ่งให้คำแนะนำและคำปลอบประโลมใจแก่ผู้นเขียนตลอดมา

อาจารย์ ชงชัย โรจน์วรรณสินธุ์ ที่ได้กรุณาช่วยเหลือทั้งทางค่านคำแนะนำและ
กำลังใจ ตลอดจนทุก ๆ ค่าน เป็นผู้ซึ่งชักนำชีวิตของผู้นเขียนให้เข้ามาสนใจและประทับใจใน
ปรัชญาของชาวจีน จนกลายเป็นวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ขึ้นมาในที่สุด

ท้ายที่สุดนี้ ผู้นเขียนขอกราบขอบพระคุณคุณเลียบและคุณไพวัลย์ มินวงษ์ บิดา-มารดา
ของผู้นเขียนที่ทุ่มเททั้งกำลังกายและกำลังใจจนผู้นเขียนสามารถผ่านอุปสรรคต่าง ๆ ได้ตลอดมา
และขอกราบขอบพระคุณคุณบุญรอด โรจน์วรรณสินธุ์ ผู้ล่วงลับไปแล้วที่ได้เป็นแรงผลักดันสำคัญ
ให้ผู้นเขียนได้มาศึกษาจนสำเร็จสมความตั้งใจ ผู้นเขียนจึงขอกราบขอพระคุณทุกท่านที่กล่าว
นามมาข้างต้นเป็นอย่างสูง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	ช
กิตติกรรมประกาศ	ฉ
บทที่	
๑ บทนำ	๑
๒ แนวความคิดทางการเมืองของขงจื้อ	๔
๓ แนวความคิดทางการเมืองของ เหมา เจ๋อตง.....	๖๕
๔ วิเคราะห์เปรียบเทียบแนวความคิดทางการเมือง	๑๒๔
๕ สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ	๑๖๕
บรรณานุกรม	๑๖๙
ประวัติ	๑๗๕

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย